KARIKÁS FRIGYES ÍRÁSAI AZ ÚJ ELŐRÉBEN

EGY ELFELEDETT LATINKA-BALLADA

Karikás Frigyes első ízben 1924-ben jelentkezett az amerikai Új Előre hasábjain, Az öreg Lavrov című novellájával. Az 1923-as év mintegy fordulópontot jelent az Új Előre és a világszerte emigrációban szétszóródott, forradalmi magyar írók kapcsolatában. Gábor Andor és Illés Béla mellett, akik nevével már korábban is találkozhatunk a lap irodalmi rovatában, Bécsből, Berlinből, Párizsból, s nem utolsósorban Moszkvából mind sűrűbben érkezik novellát, verset tartalmazó posta az Új Előre New York-i címére. Barta Sándor, Hidas Antal, Illyés Gyula, Kiss Lajos, Zalka Máté és mások küldik írásaikat, s mind gazdagabbá válik — éppen a Kun Béla vezette, úgynevezett „moszkvai szerkesztőség" munkája révén — a tájékoztatás a fiatal szovjet állam politikai és gazdasági helyzetéről, irodalmi és kulturális életéről, és gyarapodik az oroszból fordított művek száma.

1926—27-ben Karikás írásai közül már csaknem az egész Harminckilences Dandár felsorakozik az Új Előre irodalmi mellékleteiben, Korbély János, Az én Dobai Gábor bátyám, Petri Koczka Péter, mely mindegyikében megmutatkozik Karikás eredeti elbeszélő tehetsége. De az Új Előrében mutatkozik be először Karikás Frigyes, a költő is, először az 1927 újévi számban megjelent Újévi cselédfohásszzal, s még ugyanebben az évben a népballadák hangját-hangulatát idéző, megrázó versével, a Latinka Sándorral. (Illés László és K. Nagy Magda hívták fel először a figyelmet Karikás verseire és költői tehetségére a „Karikás Frigyes ismeretlen írásai" című közleményükben, az Irodalomtörténeti Közlemények 1961-es évfolyamában. Az Újévi cselédfohász valamelyes eltérést mutat az ott kéziratból közöltől, de a két versnek az Új Előrében történt megjelenéséről nem tesznek említést.)

Karikás költeménye — már a téma azonosságából következően — közeli rokonságot mutat Hamburger Jenő közismert Latinka-balladájával. De míg Hamburger balladájában a tragikus eseményt énekli meg, Latinka Sándor életének utolsó perceit s meggyilkoltatását, Karikás a „holdvilággal hóttak járnak" néphit világába illeszti bele Latinka alakját. Éppen ezáltal sikerül megteremtenie a ballada hangulatát, s érzékeltetnie, hogy a proletárforradalom emléke, s vele Latinka alakja mennyire elevenen él a magyar nép emlékében.

KOVÁCS JÓZSEF

LATINKA SÁNDOR

SOMOGYI LEGENDA

I.

Az iccaka én is láttam . . .
Lenn a cselédházban háltam,
Dehogy háltam, háltam vóna,
Hogyha épen tudtam vóna.
Ház mögött a szeles ólba,
Üres hassal, térdig hóba.
János bátyám vén kocája
Sivított az iccakába.
Mintha fülembe rít vóna,
Cseléd-disznó cseléd-sorja.
Egyszer csak úgy éjfélt verve,
Mintha késsel volna szelve
Elhallgatott a vén jószág.
Nosza, mondom, ezt már hajtják!
Csak úgy mezítlábra kelve
Pitvarajtót maj' kiverve
(Szél hasított csontot, velőt)
Ott álltam a faház előtt.

II.

. . . Fehér lepedő volt rajta,
Hófehér az ábrázatja,
Szeme odva feketéllett,
Mégis bennvót minden élet.
Szeginy-élet, cseléd-élet. —
(Az éjhomály szerteszéledt.)
Sebes lábát fagy mardosta,
A vén kocát csitítgatta.

III.

Sándor bátyám, ides bátyám,
Én leszek a Beke István,
Kaposvárott, emlékezzen,
Együtt nyúztak az egyesben.
Akkor kend még szemmel látott,
Velem egy-két jó szót váltott,
Nem feledem iletembe,
Itt van most is a fülembe,